

به نام خدا

عنوان مستند: واژه نامه تعاریف

شماره ویرایش: دو

تاریخ تصویب: ۱۹ آذر ۱۴۰۱

مرجع تصویب: کمیته تدوین ضوابط

۱- رتبه‌بندی اعتباری

رتبه‌ی اعتباری، نظر شخص ثالث مستقل در زمینه توانایی و تمایل یک شخصیت حقوقی در زمینه بازپرداخت به موقع و کامل تعهداتش است. برهان، رتبه‌های اعتباری بلندمدت و کوتاه‌مدت را برای اشخاص حقوقی تعیین می‌نماید که رتبه بلندمدت، مدت زمان تا سه سال و رتبه کوتاه‌مدت تا یک سال را در نظر می‌گیرد. مقیاس رتبه‌بندی بلندمدت، مشتمل بر بیست درجه از AAA تا D است. AAA بالاترین کیفیت اعتباری و کمترین احتمال نکول را نشان می‌دهد؛ در حالی که D یک تعهد نکول شده است. رتبه پایین‌تر از BBB رتبه غیرسرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. رتبه کوتاه‌مدت نشان‌دهنده‌ی وضعیت نقدینگی و استعداد نکول در کوتاه‌مدت است. رتبه‌های کوتاه‌مدت به هفت درجه از A⁺ تا C و در نهایت D تقسیم می‌شوند که A⁺ نمایانگر بالاترین اطمینان از بازپرداخت به موقع و C نمایانگر پتانسیل بالای نکول در بازپرداخت به موقع تعهدات و D نشان‌دهنده‌ی نکول است.

علائم رتبه‌بندی اعتباری بلندمدت مربوط به اشخاص حقوقی، برای رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه نیز استفاده می‌شود و نشان‌دهنده ریسک شرکت بیمه در ایفای تعهدات بیمه‌ای خود در قبال بیمه‌گذاران است. ریسک عدم ایفای تعهدات بیمه‌ای شرکت‌های بیمه در کوتاه‌مدت رتبه‌بندی نمی‌شود و در نتیجه برای این شرکت‌ها از علائم رتبه‌بندی اعتباری کوتاه‌مدت استفاده نمی‌شود.

تعریف علائم رتبه‌های اعتباری

علائم رتبه‌بندی اعتباری بلندمدت و کوتاه‌مدت به شرح زیر تعریف می‌شوند:

رتبه‌های اعتباری بلندمدت	رتبه‌های اعتباری کوتاه‌مدت
AAA: بالاترین کیفیت اعتباری	A ⁺ :
ظرفیت ایفای تعهد مالی در سطح عالی است و آسیب‌پذیری آن در برابر تغییر شرایط بسیار ناچیز است.	امکان ایفای تعهدات مالی کوتاه‌مدت بسیار زیاد است و در برابر تغییر شرایط پایدار است.
AA: کیفیت اعتباری بسیار بالا	A ¹ :
ظرفیت ایفای تعهد مالی در سطح بسیار خوب است و آسیب‌پذیری آن در برابر شرایط بسیار کم است.	امکان ایفای تعهدات مالی کوتاه‌مدت زیاد است و اثرپذیری آن در برابر تغییر شرایط ناچیز است.
A: کیفیت اعتباری بالا	A ² :
ظرفیت ایفای تعهد مالی در سطح خوب است و آسیب‌پذیری آن در برابر تغییر شرایط کم است.	امکان ایفای تعهدات مالی کوتاه‌مدت مناسب است ولی در برابر تغییر شرایط اثرپذیر است.
BBB: کیفیت اعتباری قابل قبول	A ³ :
ظرفیت ایفای تعهد مالی در سطح قابل قبول است و در اثر تغییر شرایط دچار نوسان خواهد شد.	امکان ایفای تعهدات مالی کوتاه‌مدت در حد قابل قبول است ولی در برابر تغییر شرایط ناپایدار است.
BB: سفته بازانه	A ³ :
احتمال ایفای تعهد مالی پایین‌تر از سطح قابل قبول است و در اثر تغییر شرایط دچار نوسان قابل ملاحظه خواهد شد.	امکان ایفای تعهدات مالی کوتاه‌مدت در حد قابل قبول است ولی در برابر تغییر شرایط ناپایدار است.
B: بسیار سفته بازانه	B:
احتمال ایفای تعهد مالی بسیار پایین‌تر از سطح قابل قبول است و در اثر تغییر شرایط دچار نوسان زیاد خواهد شد.	امکان ایفای به موقع تعهدات مالی کوتاه مدت کم است. ممکن است نقدینگی کافی برای ایفای تعهدات موجود نباشد.
CCC: ریسک اعتباری قابل توجه	C:
احتمال ایفای تعهد مالی ضعیف است و در شرایط نامناسب کاهش می‌یابد.	ایفای به موقع تعهدات مالی کوتاه‌مدت با تردید جدی مواجه است.
CC: ریسک اعتباری بالا	D: تعهد نکول شده
احتمال ایفای تعهدات مالی بسیار ضعیف است و در شرایط نامناسب بسیار کاهش می‌یابد.	به تعریف نکول در ادامه رجوع شود.
C: ریسک اعتباری بسیار بالا	
احتمال ایفای تعهدات مالی بسیار ناچیز است و در شرایط نامناسب به شدت کاهش می‌یابد.	
D: به تعریف نکول در ادامه رجوع شود.	

توضیحات

وضعیت در پایش: وقتی رتبه اعتباری در حالت پایش (Rating Watch) قرار می‌گیرد بدان معناست که ممکن است رتبه تعیین شده تغییر یابد و اتفاق یا انحرافی به وقوع پیوسته یا خواهد پیوست که با روند مورد انتظار متفاوت است و برای هر گونه اقدام رتبه‌بندی به اطلاعات بیشتری نیاز است. در مورد رتبه‌های در پایش، برهان عبارات "افزایشی"، "کاهشی" و "در حال وقوع" را برای نشان دادن جهت احتمالی حرکت رتبه‌بندی به کار می‌گیرد. با این حال، برهان هیچگونه الزامی ندارد که در هنگام خارج کردن یک رتبه از فهرست رتبه‌های در پایش، رتبه را در همان جهت اعلام شده تغییر دهد.

دورنمای رتبه‌بندی: دورنمای رتبه اعتباری، در واقع ارزیابی برهان از روند حرکت بلندمدت رتبه را نشان می‌دهد که بر پایه رویدادها یا طرح‌های مشخصی قرار دارد که در داخل محیط کسب و کار موضوع رتبه‌بندی یا خارج از آن، در حال وقوع است. دورنمای رتبه‌بندی می‌تواند افزایشی، پایدار یا کاهش‌ی باشد.

پسوند SO: پسوند SO هنگام رتبه‌بندی اوراق بهادار ساختاریافته به رتبه اعتباری افزوده می‌شود. این پسوند مخفف واژه Structured Obligation است و نشان می‌دهد که رتبه اعتباری با در نظر گرفتن ساختار پشتیبانی‌کننده تعهد مالی که منجر به بهبود رتبه اعتباری شده است تعیین گردیده و بیانگر آن است که نوعی دارایی و/یا حمایت اعتباری شخص ثالثی، بازپرداخت بدهی و تعهدات مربوطه را پشتیبانی می‌کند.

علامت (U): در صورتی که متعهد، متقاضی رتبه‌بندی نباشد و رتبه‌بندی بر اساس اطلاعات عمومی صورت پذیرد، رتبه "بدون درخواست" (Unsolicited) بوده و با حرف (U) پس از علامت رتبه‌بندی مشخص می‌شود. مثلاً BBB(U). برخلاف رتبه‌بندی درخواست شده، جایگاه نسبی رتبه‌های درخواست نشده در طبقه خود، با علامت مثبت (+) یا منفی (-) مشخص نمی‌شوند. برای این رتبه‌ها دورنما نیز تعیین نمی‌گردد.

رتبه اعتباری SD: هنگامی که به باور برهان، متعهد به طور انتخابی برخی از تعهدات مالی خود را نکول کرده است اما پرداخت به موقع دیگر تعهدات مالی خود را انجام می‌دهد، از این علامت برای رتبه‌بندی اعتباری آن استفاده می‌شود.

پسوند رتبه‌بندی اعتبارات بانکی: پسوند‌های زیر که متناسب با نوع تسهیلات تخصیص می‌یابند، به رتبه تسهیلات بانکی اضافه می‌شود. این رتبه، مبتنی بر کیفیت اعتباری شخص وام‌گیرنده و ساختار تأمینی تسهیلات اعطایی است و اثرپذیری آن در برابر تغییر شرایط ناچیز است.

نوع تسهیلات	پسوند
تسهیلات خرد بانکی	SBL
تسهیلات متوسط بانکی	MBL
تسهیلات بزرگ بانکی	LBL
تسهیلات کلان بانکی	BBL

تعریف نکول

شرایط وقوع نکول از نظر برهان به شرح زیر است:

- ۱- در مورد ابزار مالی یا تعهد مالی خاص، در هر یک از شرایط زیر، نکول تحقق یافته است:
 - ۱-۱ در صورتی که متعهد، تعهدات خود در خصوص اصل یا سود را به موقع ایفا نکند.
 - ۱-۲ در صورت بازآرایی بدهی سررسیدشده برای جلوگیری از ورشکستگی یا نکول متعهد از جمله در شرایط زیر:
 - ۱-۲-۱ تبدیل بدهی به سهام (سهام‌الشرکه) در حالی که در قرارداد اولیه بدهی، این تبدیل پیشبینی نشده باشد.
 - ۱-۲-۲ استمهال، بخشش جرائم یا بازتنظیم نرخ سود.
 - ۲- در مورد شخص حقوقی موضوع رتبه‌بندی، در هر یک از شرایط زیر، نکول واقع شده و رتبه اعتباری شخص حقوقی مربوطه به سطح نکول تنزل می‌یابد:
 - ۱-۲-۱ در صورتی که حداقل یک ابزار مالی یا تعهد مالی خاص آن شخص حقوقی که توسط برهان رتبه‌بندی شده، نکول شده باشد.
 - ۲-۲ در صورتی که برهان مطلع شود که حداقل یک ابزار مالی یا تعهد مالی خاص شخص حقوقی مورد نظر که توسط موسسه رتبه‌بندی دیگری رتبه‌بندی شده است، نکول شده باشد.
 - ۲-۳ هرگونه اطلاعات موثق دیگری بدست آید که حداقل یکی از بدهی‌ها یا تعهدات مالی با اهمیت شخص حقوقی موضوع رتبه‌بندی، از جمله ضمانت اشخاص یا تعهدات مالی دیگر توسط آن، نکول شده باشد.
 - ۳- در صورت وقوع هر یک از شرایط زیر در خصوص شخص موضوع رتبه‌بندی یا متعهد ابزار مالی یا تعهد مالی خاص رتبه‌بندی شده، برهان رتبه شخص، ابزار مالی یا تعهد مالی یاد شده را به سطح نکول تنزل می‌دهد.
 - ۱-۳ اعلام ورشکستگی
 - ۲-۳ انحلال یا ورود به فرایند تصفیه
 - ۳-۳ لغو مجوز فعالیت یا تأسیس از طرف مقام ذیصلاح
 - ۴-۳ تعلیق مجوز فعالیت اصلی به مدت بیش از سه ماه
 - ۵-۳ مسدودشدن بخش مهمی از دارایی‌های متعهد
- ۴- هر واقعه دیگری به غیر از موارد فوق رخ دهد و برهان را متقاعد کند که به احتمال قریب به یقین شخص حقوقی موضوع رتبه‌بندی در سررسید نسبت به پرداخت بخش با اهمیتی از اصل یا سود تعهد مالی سررسیدشده خود عمل نمی‌کند یا بخش با اهمیتی از اصل یا سود سررسیدشده تعهد مالی یا ابزار مالی در سررسید بموقع پرداخت نمی‌شود.

تبصره ۱- فرجه‌ی زمانی در نظر گرفته شده برای پرداخت، به تاریخ سررسید اضافه می‌شود تا سررسید نهایی پرداخت بدست آید. مالک تعیین نکول، تاریخ سررسید نهایی خواهد بود. با این حال در خلال فرجه‌ی زمانی پرداخت، چنانچه برهان به این اعتقاد برسد که متعهد قادر نخواهد بود تا در زمان سررسید نهایی به تعهد مالی خود به طور کامل عمل کند، ممکن است بلافاصله نسبت به شناسایی و تخصیص رتبه نکول اقدام کند.

تبصره ۲- تأخیر یا عدم پرداخت مبلغی کمتر از یک در هزار مبلغ بدهی سررسید شده یا پنجاه میلیون ریال یا معادل آن هر کدام کمتر باشد، با اهمیت محسوب می‌شود.

تبصره ۳- تأخیر برابر یا کمتر از سه روز کاری در پرداخت اصل یا سود تعهد مالی نکول محسوب نمی‌شود.

تبصره ۴- پرداخت بموقع شخص ثالث از جمله ضامن بجای متعهد اصلی به معنای نکول تلقی نمی‌شود.

تبصره ۵- در صورتی که برهان با بررسی به این نتیجه برسد که تأخیر در پرداخت یا عدم پرداخت، ناشی از قوه‌ی قاهره بوده یا به دلیل اختلاف قابل قبول در تفسیر قرارداد مربوطه باشد، ممکن است رتبه‌ی شخص حقوقی و ورقه‌ی بهادار یا تعهد مالی خاص را علیرغم وقوع وقایع فوق به رتبه‌ی نکول تنزل ندهد؛ به شرط اینکه این شرایط در دوره‌ی کوتاهی (حداکثر بیست روز کاری) برطرف شود.

۲- درجه‌بندی عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری

برای آنکه درجه‌بندی عملکرد یک صندوق سرمایه‌گذاری امکان‌پذیر باشد، وجود حداقل یک دوره عملکرد تاریخی یک ساله و گروه همتای فراگیر با داشتن تعداد حداقل ۵ عضو، ضروری است. برهان، برای درجه‌بندی عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری عضو یک گروه همتا در هر دوره، آن‌ها را بر اساس شاخص ارزیابی عملکرد برهان (BPM_T) مرتب کرده و مطابق با توزیع آماری یکنواخت به ده دسته تقسیم می‌کند که فراوانی هر دسته برابر با ۱۰ درصد از جامعه است. دهک اول نیم ستاره دریافت می‌کند و به ترتیب به دهک‌های بعدی هر کدام نیم ستاره اضافه می‌شود (یعنی دهک دوم ۱ ستاره، دهک سوم ۱/۵ ستاره و به همین ترتیب دهک دهم ۵ ستاره دریافت می‌کند). همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، درجه‌بندی این دهک‌ها به ترتیب با MFR-۱ تا MFR-۱۰ نیز ارائه می‌شوند.

جدول ۱- نحوه نمایش درجه‌بندی عملکرد

دهک‌ها	درجه عملکرد	نحوه نمایش
دهک اول	MFR-۱	نیم ستاره
دهک دوم	MFR-۲	یک ستاره
دهک سوم	MFR-۳	یک و نیم ستاره
دهک چهارم	MFR-۴	دو ستاره
دهک پنجم	MFR-۵	دو و نیم ستاره
دهک ششم	MFR-۶	سه ستاره
دهک هفتم	MFR-۷	سه و نیم ستاره
دهک هشتم	MFR-۸	چهار ستاره

چهار و نیم ستاره	MFR-۹	دهک نهم
پنج ستاره	MFR-۱۰	دهک دهم

توضیحات

علامت (U): در صورتی که مدیر صندوق یا شخص کنترل‌کننده‌ی آن، متقاضی درجه‌بندی عملکرد نباشد و درجه‌بندی بر اساس اطلاعات عمومی صورت پذیرد، درجه "بدون درخواست" (Unsolicited) بوده و با حرف (U) پس از علامت درجه‌بندی مشخص می‌شود مثلاً (U)-۲-MFR.

۳- رتبه‌بندی کیفیت مدیریت صندوق سرمایه‌گذاری

رتبه‌بندی کیفیت مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری به عنوان مکمل درجه‌بندی عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود و درجه به دست آمده را تعدیل می‌کند؛ چرا که درجه‌بندی عملکرد به تنهایی، به عملکرد گذشته صندوق سرمایه‌گذاری در مقایسه با صندوق‌های هم‌تا توجه دارد؛ درحالی که رتبه‌بندی کیفیت مدیریت در مورد شرایط حال و آتی مدیریت صندوق سرمایه‌گذاری قضاوت می‌کند. رتبه کیفیت مدیریت صندوق سرمایه‌گذاری و ریسک‌های احصا شده در گزارش آن، اطلاعات جامعی را راجع به وضعیت حال و آتی مدیریت صندوق ارائه می‌دهد که می‌تواند در کنار درجه‌بندی عملکرد صندوق، مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار گرفته و درجه عملکرد صندوق را در آینده تعدیل نماید. علائم مورد استفاده برای رتبه‌بندی کیفیت مدیریت صندوق سرمایه‌گذاری به شرح جدول زیر تعریف می‌شوند:

علائم رتبه‌بندی	تعریف
FMQ-۵★	کیفیت مدیریت صندوق در سطح عالی ارزیابی می‌شود.
FMQ-۴★ ⁺	
FMQ-۴★	کیفیت مدیریت صندوق در سطح خوب ارزیابی می‌شود.
FMQ-۴★ ⁻	
FMQ-۳★ ⁺	
FMQ-۳★	کیفیت مدیریت صندوق در سطح متوسط ارزیابی می‌شود.
FMQ-۳★ ⁻	
FMQ-۲★ ⁺	
FMQ-۲★	کیفیت مدیریت صندوق در سطح پایین‌تر از متوسط ارزیابی می‌شود.
FMQ-۲★ ⁻	

توضیحات

وضعیت در پایش: وقتی رتبه کیفیت مدیریت در حال پایش (Rating Watch) قرار می‌گیرد، بدان معناست که ممکن است رتبه تعیین شده تغییر یابد و اتفاق یا انحرافی به وقوع پیوسته یا خواهد پیوست که با روند مورد انتظار متفاوت است و برای هر گونه اقدام

رتبه‌بندی به اطلاعات بیشتری نیاز است. در مورد رتبه‌های در پایش، برهان عبارات "افزایشی"، "کاهشی" و "در حال وقوع" را برای نشان دادن جهت احتمالی حرکت رتبه‌بندی به کار می‌گیرد. با این حال، برهان هیچگونه الزامی ندارد که در هنگام خارج کردن یک رتبه از فهرست رتبه‌های در پایش، رتبه را در همان جهت اعلام شده تغییر دهد.

علامت (U): در صورتی که مدیر صندوق یا شخص کنترل‌کننده‌ی آن، متقاضی رتبه‌بندی نباشد و رتبه‌بندی بر اساس اطلاعات عمومی صورت پذیرد، رتبه "بدون درخواست" (Unsolicited) بوده و با حرف (U) پس از علامت رتبه‌بندی مشخص می‌شود؛ مثلاً FMQ-۴ (U). برخلاف رتبه‌بندی درخواست شده، جایگاه نسبی رتبه‌های درخواست نشده در طبقه خود، با علامت مثبت (+) یا منفی (-) مشخص نمی‌شوند. برای این رتبه‌ها دورنما نیز تعیین نمی‌گردد.